

EESTI KEELE AINEKAVA 1.–3. KLASSILE

1. Õppetegevus

1.1. I kooliastmes on eesti keele õpetamine suunatud suulise ja kirjaliku kõne arendamisele.

1.2. Kuulamine:

- heli, sõna, lause, pikema teksti nautiv, tähelepanelik, kriitiline kuulamine;
- õpetaja ja kaaslaste kuulamine ja kuuldule asjakohane reageerimine;
- ettelugemise ja jutustamise kuulamine;
- kuuldu mõistmine: sõna, lause, teksti sisu;
- häälikute ja häälikupikkuste eristamine.

1.3. Kõnelemine:

- õige ja selge hääldus;
- hääle tugevuse kohandamine olukorrale;
- küsimuste esitamine ja neile vastamine;
- kõnelemine mitmesuguses olukorras: palumine, küsimine, selgitamine, keeldumine, vabandamine, tänamine; kaupluses, tänaval, klassis, koolis; täiskasvanuga, sõbraga; telefonitsi;
- jutustamine loetu, kuulatu, sündmuse ja läbielatu põhjal; raamatu, filmi ja teatrietenduse põhjal; pildi ja pildiseeria, küsimuste ja tugisõnade järgi;
- oma arvamuse avaldamine; luuletuse, dialoogi, proosakatkendi esitamine.

1.4. Lugemine:

- lugema õppimine;
- häälega lugemine: õigsus, sobiv intonatsioon, oma lugemisvea parandamine;
- ositi lugemine;
- endamisi lugemine;
- oma ja võõra käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust;
- jutustava, kirjeldava, tarbe-, teabe- ja sõnamängulise teksti lugemine;
- loetu mõistmine: sõna, lause, teksti sisu; loetu kava;
- tekstide eristamine: muinasjutt, jutustus, luuletus, vanasõna, mõistatus, kiri;
- tegelaste iseloomustamine;
- loole alguse ja lõpu mõtlemine;
- luuletuse sisu avamine õpetaja abiga, riimuvate sõnade leidmine;
- huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust.

1.5. Kirjutamine:

- kirjutama õppimine;
- tähtede kirjutamine ja seostamine;
- sõna ja lause kirjutamine; lause laiendamine ja sidumine tekstiks;
- tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine;
- tahvlilt ja õpikust ärakirjutamine; etteütlemise järgi kirjutamine;
- oma kirjutamisvea parandamine;
- tarbeteksti kirjutamine, teabeteksti kasutamine;

- tekstilähedane ümberjutustus;
- loovtöö pildi, pildiseeria, küsimuste, tugisõnade või kava toel;
- sündmusest, isikust ja loomast kirjutamine.

2. Õppesisu

2.1. Õigekeelsus

Häälik – silp – sõna – lause – jutt. Täis- ja kaashäälikud. Tähed ja tähestik. Häälikupikkuse ja häälikuühendi märkimine kirjas. *k, p, t* sõna alguses ning *s-i* ja *h* kõrval; *i* ja *j* õigekiri (v.a võõrsõnad ja tegijanimi); *h* sõna alguses; *g, b, d* tuntumate võõrsõnade alguses. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimeses, tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade ja ilmakaarte nimetustes. Silbitamine ja poolitamine. Liitsõna. Nimi-, omadus-, ase- ja tegusõna. Küsivad asesõnad. Ainsus ja mitmus. Käändsõnavormide moodustus küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ja *sse*-lõpulise sisseütleva, kaasütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Jaatav ja eitav kõne. Pöördelõppude õigekirjutus. Asesõnade erandlik õigekirjutus. Väit-, küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma *et, sest, aga, kuid, siis* ees. Koma loetelus. Sidesõnad, mis ei nõua koma. Sõnavara: vastandsõna, lähedase tähendusega sõna. Sõnatähenduste täpsustamine. Õiged tähekujud, proportsioonid, ühtlane kirjarida, käekirja loetavus, kirjatöö välimus.

2.2. Tekstiõpetus

Argitekst: suuline keelekasutus, kõnetus- ja viisakusväljendid. Tarbetekst: teade, kutse, kiri, kava, õnnitlus, retsept. Teabetekst: tööjuhend, sõnastik, raamatu sisukord, õpikutekst, teatmeteose tekst. Meediatekst: ajalehe, ajakirja tekst. Teksti kompositsioon: pealkiri, loo alustus, sisu, lõpetus. Tekstiloomed: kutse, õnnitlus, teade, jutustus, ümberjutustus, kirjeldus. Mõisted: teade, kutse, kiri, õnnitlus, ajaleht, lugu, sõnastik, sisukord.

2.3. Kirjandus

2.3.1. Folkloorne lastelaul. Muinasjutt. Muistend. Mõistatus. Vanasõna. Jutustus. Luuletus. Näidend. Piltjutt. Mõisted: autor, pealkiri, tegelane, kunstnik, kahekõne.

2.3.2. Loetavad ja tunnis käsitletavat kirjanduse eri liike ja žanreid esindavad tekstid valitakse eesti ja väliskirjanike loominguks: Julius Oro, Ernst Enno, Feliks Kotta, Ellen Niit, Eno Raud, Aino Pervik, Heljo Mänd, Jaan Rannap, Iko Maran, Lehte Hainsalu, Leelo Tungal, Astrid Reinla, Andrus Kivirähk, Henno Käo või teised; Astrid Lindgren, Tove Jansson, vennad Grimmid, Hannu Mäkelä, Charles Perrault, Joel Chandler Harris, Elwin Brooks White, Annie M. G. Schmidt, Eduard Uspenski või teised.

2.3.3. I kooliastmel loeb õpilane tervikuna vähemalt 12 ilukirjandusteost.

1.klass:

- „Savipoti-Tobi soovikaev”
- „Jussikese seitse sõpra”
- „Peep ja sõnad”
- „Sipsik”

2.klass:

„Londiste, õige nimega Vant”

„Söobik ja Pisik”

„Nublu”

„Pätu”

3.klass:

„Kardemoni linna rahvas ja röövlid”

„Kunksmoor”

„Miisu”

„Võlur O₂”

3. Õpitulemused

3. klassi lõpetaja:

- loeb õpitud teksti selgelt, ladusalt, õigesti ja sobiva intonatsiooniga;
- mõistab häälega ja endamisi lugedes teksti sisu, oskab vastata teemakohastele küsimustele;
- oskab töötada tekstiga eakohaste juhiste alusel;
- oskab eristada väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu;
- oskab leida lähedase ja vastandtäheendusega sõnu;
- tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi; muinasjutu, mõistatuse, vanasõna; kirja;
- on lugenud vähemalt 12 eesti ja väliskirjaniku teost; oskab loetud teostest kõnelda;
- oskab loetust jutustada;
- oskab luuletust peast esitada;
- oskab kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta arvamust avaldada;
- oskab kuulata eakohast teksti ja toimida saadud sõnumi kohaselt;
- oskab küsimuste toel arusaadavalt edasi anda õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi, teatrietenduse sisu;
- oskab koostada suulist ja kirjalikku juttu pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil; mõelda jutule algust ja lõppu;
- oskab kõnes ja kirjas kasutada terviklauseid;
- oskab koostada kutset, õnnitlust;
- oskab arusaadavalt jutustada läbielatud sündmustest;
- oskab end arusaadavalt väljendada suhtlusolukordades: palumine, küsimine, selgitamine, keeldumine, vabandamine, tänamine;
- eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, liitsõna, lauset;
- oskab kirjutada omasõnade algusse *k, p, t*, tuntumate võõrsõnade algusse *g, b, d*;
- oskab täis- ja suluta kaashäälikuid õigesti kirjas märkida;
- teab peast tähestikku ja oskab kasutada lihtsamat sõnastikku;
- oskab kirjas õigesti märkida käändsõna mitmuse nimetava lõppu ja tegusõna pöördelõppe;
- oskab kirjas õigesti märkida ainsuse sisseütleva, ilmaütleva ja kaasütleva käände lõppu;
- oskab piiritleda lauset ja panna lauselõpumärke;
- oskab asesõnu õigesti kirjutada;
- oskab kasutada suurt algustähte lause alguses, inimese- ja loomanimeses ning tuntumates kohanimedes;
- oskab kirjutada etteütlemise järgi ja kontrollida kirjutatut näidise järgi;
- kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja seoseid, kirjutab loetava käekirjaga;
- oskab tahvlilt ja õpikust ära kirjutada;
- oskab teksti korrektselt paberile paigutada.

EESTI KEELE AINEKAVA 4.–6. KLASSILE

1. Õppetegevus

1.1. Sel kooliastmel taotletakse, et õpilasel kujuneks teadlik suhtumine oma kõnesse ja teiste kuulamise, oskus suhelda paindlikult, arvestades vestluspartnereid ja suhtlusolukordi. Lugemis- ja kirjutamisõpetus on orienteeritud lugemis- ja kirjutamisprotsessi mõistmisele ning tekstide koostamiseks vajalike oskuste omandamisele (kavandamine, eesmärgistamine, vormistamine jne). Tähtsal kohal on tekstitaju – neutraalse ja kujundliku keelekasutuse eristamine, nende otstarbe mõistmine jne. Õpilase keeleteadmisi avardatakse, kuid need jäävad rakenduslikeks.

1.2. Kuulamine:

- vahetu suulise esinemise kuulamine;
- ettelugemise ja jutustamise kuulamine;
- vestluse, arvamuseavalduse, sõnavõtu kuulamine paaris ja rühmas;
- proosa-, luule-, draama-, meediateksti kuulamine;
- olulise teabe leidmine ja eristamine ebaolulisest, saadud teabe kasutamine;
- kuulatu meeldejäätmine, kuulatu üle arutlemine; esituse eakohane hindamine;
- suulise tööjuhendi järgimine.

1.3. Kõnelemine:

- kõnelemine mitmesugustes olukordades: sõbraga, täiskasvanuga, tuttavaga, võõraga; paaris, rühmas;
- vestluse alustamine, jätkamine ja lõpetamine;
- vestluspartnerite ja suhtlusolukorra arvestamine;
- jutustamine loetud või kuulatud teksti põhjal, pildist, sündmusest, nähtusest;
- tekstilähedane ja kokkuvõtlik jutustamine;
- loetu ja kuuldu üle arutlemine;
- pildi, eseme, sündmuse kirjeldamine, võrdlemine;
- elamuse, kujutluse väljendamine;
- rolli esitamine;
- luuletuse, dialoogi või proosakatkendi mõtestatud esitamine.

1.4. Lugemine:

- häälega lugemine: mõtestatus, selgus, sobiv intonatsioon; ettelugemine;
- ositi lugemine;
- oma lugemise jälgimine;
- fakti ja arvamuse eristamine;
- endamisi lugemine: eesmärgipärasus, mõtestatus, valikulisus;
- iseseisev töö tekstiga: küsimuste esitamine, neile vastamine, kirjaliku tööjuhendi järgimine;
- proosa-, luule-, draama-, meedia-, tarbe- ja teabeteksti lugemine;
- kirjandusliikide eristamine;
- teema, tegevuse koha ja aja määratlemine, tegelaste kirjeldamine ja iseloomustamine;
- luuletuse teema määratlemine, meeleolu kirjeldamine;
- juhendi lugemine ja selles sisalduva teabe mõistmine;
- tekstis numbriga väljendatud arvude ning õpitud lühendite lugemine ja seostamine kaastekstiga;
- tabeli lugemine ja mõistmine;
- teemakohase materjali leidmine teatmeteosest, raamatukogust;
- raamatu sisukorras orienteerumine.

1.5. Kirjutamine:

- jutustava, kirjeldava, iseloomustava, võrdleva ja arvamusteksti kirjutamine;
- dialoogi, juhendi, kuulutuse, reklaami kirjutamine;
- kirja kirjutamine; ümbriku vormistamine;
- elamuse, fantaasia põhjal kirjutamine;
- teksti põhjal kirjutamine: alguse või lõpu lisamine, laiendatud ja jutustaja isikut või tegevuse aega muutev ümberjutustus;
- teksti eesmärgistamine, kavandamine, eeltöö kirjutamine, viimistlemine, vormistamine;
- käekirja loetavus, töö välimus; oma teksti kontrollimine.

1.6. Emakeele õpetamise eesmärgid 4.-6. klassini

Austada eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat.

Kirjutada õigesti arvestades õpitud reegleid ja kasutades omandatud kogemusi.

Arendada mõtlemisvõimet ja analüüsioskust.

Omandada põhiarusaamad emakeelest ja keelest üldse.

Osata korrektselt suhelda ja ennast väljendada.

Õppida mõtestatult lugema.

Lugeda eakohast kirjandust eesmärgipäraselt ja mõista loetut.

Õppida hankima teavet erinevatest allikatest, kasutada sõnaraamatuid ja käsiraamatuid.

2. Õppesisu

2.1. Õigekeelsus

Tähestikuline järjestamine. Helilised ja helitud häälikud. Hääliku pikkuse ja kaashäälikuühendi märkimine kirjas koos kõrvalekalletega põhireeglitest. *i* ja *j*, sõnaalgulise *h* õigekirjutus. *b*, *d*, *g*, *f*, *š*, *ž* tuntumates võõrsõnades. Suur ja väike algustäht koha- ja isikunimedes, ajalehtede, ajakirjade ja teoste pealkirjades; keelte ja rahvuste nimetuste, tähtpäevade kirjutamisel, ajaloosündmuste märkimisel. Liitsõna õigekirjutus. Sõnade poolitamine. Käändsõna kokku- ja lahkukirjutamise põhijuhtumid: nimisõna ja nimisõna, omadussõna ja nimisõna; kohanimede kokku- ja lahkukirjutamine. Pöördsõna lahkukirjutamine muudest sõnadest. Arvsõna kokku- ja lahkukirjutamine. Arvsõna ja kuupäeva märkimine. Tavalühendid. Käändsõnad. Käänete kasutusvõimalusi. Käändsõna weakriitilisi vorme. Ühildumine. Omadussõna võrdlemine. Pöördsõna. Pöördsõnavormide (aegade, tegumoodide ja kõneviiside, käändeliste vormide) kasutamise võimalusi. Lihtlause ja liitlause. Osalause piir ja selle tähistamise võimalused. Kirjavahemärkide kasutamine loetelus ja liitlause järjestikuse asetusega osalause puhul. Sidesõna ning siduv ase- ja määrsõna osalause alguses. Otsekõne ja selle kirjavahemärgid. Ütte kirjavahemärgid. Sõnavara: eakohased võõrsõnad, sünonüümid, antonüümid, fraseologismid. Sagedasemate võõrsõnade tähendus. Sõnade mitmetähenduslikkus. Sõnaraamatu kasutamine: sõna tähendus ja õigekirjutus.

2.2. Tekstiõpetus

Teksti adressaat ja eesmärk suulises ja kirjalikus suhtluses. Vestlus, aramusavaldus, teabe edastamine. Tarbetekst: kiri, lühisõnum, juhend. Tarbeteksti kasutamine. Teabetekst: aimetekst, teatmeteose tekst, tabel. Teabeteksti kasutamine. Meediatekst: uudis, kuulutus, reklaam, tele- ja

raadiotekst. Meediateksti kasutamine. Teksti peamõte. Teksti kompositsioon. Teksti kavandamine. Tekstiloome: kiri, sõnum, iseloomustus, jutt, kirjeldus, arvamus, dialoog, kuulutus, reklaam. Mõisted: arvamus, kirjeldus, iseloomustus, fakt, juhend, teatmeteos, tabel, kuulutus.

2.3. Kirjandus

2.3.1. Ilukirjanduse eripära. Kujundiline keel. Tõepärasus ja fantaasia. Ilukirjandus ja teised kunstiliigid. Filmikunst. Rahvalaul, rahvajutt, rahvaluule lühivormid. Proosa: ajalooline jutustus, seiklusjutt, kriminaaljutt, fantaasiajutt, loomajutt; humoresk, anekdoot, naljand. Luule: luuletus, valm. Draama: näidend. Õpilaste omalooming. Mõisted: rahvalaul; muinasjutt, muistend, kõnekäänd, naljand; jutustus, seiklusjutt; luuletus, valm; riim; kujund; võrdlus, kordus, teema, näidend, vaatus; film, seriaal.

2.3.2. Loetavad ja tunnis käsitletavad kirjanduse eri liike ja žanreid esindavad tekstid valitakse eesti ja väliskirjanike loominguist: Friedrich Reinhold Kreutzwald, Juhan Jaik, Richard Roht, Oskar Luts, Jüri Parijõgi, Jaan Rannap, Harri Jõgisalu, Eno Raud, Aino Pervik, Silvia Rannamaa, Silvia Truu, Leelo Tungal, Janno Põldma, Tiia Toomet või teised; Astrid Lindgren, Mark Twain, Hans Christian Andersen, Aleksei Tolstoi, Lev Tolstoi, Jules Verne, Hugh Lofting, Rudyard Kipling, Gerald Durrell, Daniel Defoe, Selma Lagerlöf, Ferenc Molnár, Frances Hodgson Burnett, Jack London, John Ronald Reuel Tolkien, Lewis Carroll, Alan Alexander Milne või teised.

3. Õpitulemused

6. klassi lõpetaja:

- oskab kirjas õigesti märkida häälikupikkust, *i* ja *j*, sõnaalgulist *h*;
- oskab rakendada kaashäälikuühendi põhireegleid;
- oskab sõnu poolitada;
- oskab nimisõna kokku- ja lahkukirjutust tüüpjuhtumel;
- oskab kasutada suurt algustähte nimedes, teoste ja perioodiliste väljaannete pealkirjades, ajaloosündmuste märkimisel;
- oskab kasutada tavalühendeid;
- teab või oskab vajadusel sõnastikust leida oma- ja võõrsõnade tähendust ja õigekirjutust;
- oskab leida sünonüüme ja neid tekstis korduste vältimiseks kasutada;
- tunneb tekstist ära nimi-, omadus-, arv-, ase- ning tegusõnad; oskab õigesti kasutada käände- ja pöördvorme, ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku;
- oskab kasutada omadussõnade keskvõrret ja *kõige*-ülivõrret;
- oskab moodustada ja kirjavahemärgistada lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;
- oskab siduvaid sõnu õigesti lauses kasutada;
- oskab otsekõnet ja ütet kirjavahemärgistada;
- oskab jutustada ja kirjutada sündmusest; kirjeldada; väljendada oma arvamust; edastada teavet selgelt ja ühemõtteliselt; eristada tõepärast fantaasiast;
- oskab koostada kirja; vormistada ümbrikku;
- oskab vestlust alustada, kaasvestlejat kuulata ja keskustelu sobivalt jätkata;
- oskab loetust ja kuuldust olulist leida, seda oma sõnadega edasi anda ning saadud teavet kasutada;
- oskab tekstiga iseseisvalt töötada: esitada teksti kohta küsimusi, küsimustele teksti põhjal vastata;
- oskab lugemispala kavastada;
- oskab teksti ette lugeda, jutustada tekstilähedaselt ja kokkuvõtlikult;

- oskab pildi põhjal jutustada ja pilti kirjeldada;
- oskab lihtsa tabeli sisu sõnadega kokku võtta;
- eristab uudist ja reklaami;
- oskab nimetada vähemalt 12 eesti ja väliskirjanikku, on igaühelt lugenud vähemalt ühe teose;
- teab muinasjutu, muistendi, kõnekäänu, valmi, seiklusjutu iseloomulikke jooni;
- oskab eristada kirjandusliike: proosa, luule, draama;
- oskab sõnastada luuletuse teemat, kirjeldada meeleolu;
- oskab esitada luuletust või proosakatkendit; esineda dialoogis;
- vormistab kirjalikud tööd korrektselt;
- oskab leida raamatukogust soovitud raamatut.

4.Kohustuslik kirjandus 4.-6. klassile

4.klass

E.Raud "Kalevipoeg"
 A.Lindgren "Meie, Bullerby lapsed"
 A.Pervik "Arabella, mereröövli tütar"
 R.Kipling "Mowgli"

5.klass

O.Luts "Kevade"
 R.Roht "Jutte loomadest"
 S.Rannamaa "Kadri"
 A.Vallik "Kuidas elad, Ann?"
 S.Olsson "Berti päevik"
 E.B.White "Charlotte koob võrku"
 H.Lofting "Doktor Dolittle'i reisirid"

6.klass

J.K.Rowling "Harry Potter ja tarkade kivi"
 E.Kippel "Meelis"
 M.Twain "Tom Sawyeri seiklused"
 S.Truu "Silja, päikesekiir ja maailm"
 A.Lindgren "Meisterdetektiiv Blomkvist"

EESTI KEELE JA KIRJANDUSE AINEKAVA 7.–9. KLASSILE

1. Õppetegevus

1.1. Sel kooliastmel saab õpilane ettekujutuse keelest kui suhtlusvahendist ja arenevast süsteemist.

1.2. Keeleteadmiste omandamisel on peamine keelekasutuse, mitte analüüsi aspekt. Tähtis on, et selgeks saaksid tüüpilised keelenähtused ja mõistetakse keele variatiivsust. Grammatilise süsteemiga rööbiti käsitletakse õigekirja- ja keelehooldeküsimusi. Lauseõpetuses on olulisim lausemoodustus, mida vaadeldakse tihedas seoses tekstimoodustusega. Lauseanalüüs on minimaalne, mõisteid selgitatakse lihtsate tüüplausete põhjal. Vormiõpetuses on oluline tähenduskülg, vormide stiiliväärtus ning nende kasutamine. Sõnavaratöös juhitakse tähelepanu sünonüümikale, sõnade stiiliväärtusele, mitmetähenduslikkusele, väljenduse täpsusele. Õpilasel kujundatakse harjumus kasutada keelekäsiraamatuid koolis ja kodus. Õpilane tutvub olulisemaga eesti keele ajaloo, teadvustab murrete olemasolu.

1.3. Kirjandusõpetus keskendub kunstilise teksti mõistmisele ja tõlgendamisele. Sellega seoses käsitletakse ka kirjandusteooria põhimõisteid. Ilukirjandusteoste lugemine põhineb õpetaja-õpilase valikul. Ilukirjandusteoste valikul peetakse silmas ka paikkonna kultuuriloolist eripära (murre, ajalooline taust vm) ja sealt pärit autoreid. Lugemiseks ja tunnis käsitlemiseks valitakse teoseid, mis esindavad erižanreid, ajastuid, kirjandusvoole ja on temaatikalt õpilasele huvitavad.

1.4. Õpilase väljendus- ja esinemisoskuse arendamiseks luuakse reaalseid kõnesituatsioone, õpitakse suuliselt ettekantava teksti koostamist, kõne ja ettekande abivahendite kasutamist. Kirjalike tekstide koostamisel on rõhk looval žanripärasel eneseväljendusel, kuid õpitakse ka tarbetekstide koostamist.

1.5. Kuulamine:

- proosa-, luule-, draama-, meediateksti kuulamine;
- loengu, ettekande, sõnavõtu kuulamine;
- olulise teabe, probleemide leidmine, märkmete, kokkuvõtte tegemine;
- kuuldu üle arutlemine, esituse hindamine, oma hinnangu põhjendamine.

1.6. Kõnelemine:

- suulise eneseväljenduse sõnavara ja stiili eripära arvestamine, partneri ea ja olukorra ametlikkuse arvestamine;
- kõnesituatsioonis ja diskussioonis osalemine;
- oma arvamuse esitamine ja põhjendamine;
- kõne ja ettekande abi- ja näitvahendite kasutamine;
- küsimuste esitamine, ümbersõnastamine, vastamine;
- tarbe- ja teabetekstis sisalduva info suuline edastamine;
- kunstiteose meeleolust ja kujunditest kõnelemine;
- teksti analüüsimine ja tõlgendamine;
- kõne, ettekande, luuletuse, proosa- või draamakatkendi esitamine.

1.7. Lugemine:

- proosa-, luule-, draama-, meedia-, tarbe- ja teabeteksti lugemine ja analüüs;
- tekstist peamõtte, probleemide leidmine, tegelaste iseloomustamine, kirjeldamine, võrdlemine, aja ja koha määramine, miljö kirjeldamine, hinnangute andmine; märkmete ja kokkuvõtte

tegemine;

- fakti ja arvamuse eristamine.

1.8. Kirjutamine:

- kirjaliku eneseväljenduse sõnavara ja stiili eripära arvestamine, partneri ea ja olukorra ametlikkuse arvestamine;
- tarbe-, teabe-, meediateksti koostamine ja vormistamine;
- jutustava, kirjeldava, arutleva, hinnangulise teksti, referaadi, projekti koostamine: teemakohase info kogumine, süstematiseerimine, teksti liigendamine, sidususe arvestamine, sõnastuse ja õigekeelsuse kontrollimine, viimistlemine, refereerimine, tsiteerimine, allikate viitamine ja allikaloetelu koostamine.

1.9. Emakeele ja kirjanduse õpetamise eesmärgid 7.-9. klassini

- Austada eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat.
- Arendada kriitilist mõtlemist ja analüüsioskust.
- Väärtustada head keeleoskust eneseväljendus- ja suhtlusvahendina.
- Arendada oma suulist ja kirjanduslikku väljendusoskust, omandada õigekirjaoskus.
- Õppida mõtestatult lugema ja kirjutama eri liike tekste.
- Lugeda eakohast väärtkirjandust, kujundada selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi, rikastada oma mõttemaailma.
- Arendada kirjanduse mõistmist, kujutusvõimet, loovust ja kunstimaitset.
- Huvituda ilukirjandusest ja paikkonna kultuurist.
- Tunda põhjalikumalt Karl Ristikivi elu ja loomingut käsitlevaid materjale.
- Õppida hankima teavet erinevatest allikatest, harjuda kasutama sõnaraamatuid ja käsiraamatuid.

2. Õppesisu

2.1. Õigekeelsus

Kirjakeel ja kõnekeel. Murre; kodumurre. Ülevaade keele muutumisest ja arendamisest. Olulisemad õigehääldusjuhised. Võõrsõna õigekirjutuse põhilised erijooned. Suur ja väike algustäht asutuste, ettevõtete, organisatsioonide nimedes ja nimetustes. Sõna kokku- ja lahkukirjutamine olenevalt tähendus- ja vormipõhimõttest. Lühendid ja lühendamise. Sõnaliigid: käändsõna, pöörsõna, muutumatu sõna, nende kasutamine ja ülesanded lauses. Sõnavorm. Tüvi, liide, tunnus, lõpp. Tüvemutuste ja astmevahelduse lühiülevaade. Käänete funktsioonid. Soovitavad *i*-mitmuse vormid. Veaohtlikud rektsioonijuhud. Võrdlemine. Soovitavad *i*-ülivõrde vormid. Tegusõna käändelised vormid ja nende kasutamine lauses. Määrsõna. Kaassõna. Nende kasutamine lauses. Lause tähendusosad ja lauseliikmed. Peamised sõnajärjemallid, nende kasutamine info liigendamiseks. Lihtlause ja lauselühend, nende kasutamine sõnastuse rikastamisel. Lisandi kasutamine. Liitlause: rind- ja põimlause. Otse- ja kaudkõne. Ülevaade kirjavahemärkide tarvitamisest. Sõnamoodustus, selle kasutamine sõnastuse rikastamiseks. Sõnavara: sünonüümid, homonüümid, antonüümid, paronüümid; termin ja mõiste. Olulisemad keelekäsiraamatud. Õigekeelsussõnaraamat ja selles sisalduv info.

2.2. Tekstiõpetus

Suulise ja kirjaliku keelekasutuse eripära. Suulise teksti ülesehitus. Diktsioon, kõne valjus ja selgus. Kõne, lühiettekanne, diskussioon. Tarbetekst: avaldus, elulookirjeldus, e-kiri, ametikiri. Tarbeteksti eesmärk ja eripära. Teabetekst: artikkel, arvustus, referaat, ülevaade, kokkuvõte, ideeskeem. Teabeteksti eesmärk ja eripära. Meediatekst: juhtkiri, arvamus, intervjuu, reportaaž; tele- ja raadiotekstid; veebilehekülg. Meediateksti eesmärk ja eripära. Teksti vastavus teemale ja eesmärgile. Teksti kompositsioon: sissejuhatus, arendus, lõpetus; kujundid; teksti sidusus, vormistus, esitus. Tekstiloomed: lugu, kirjeldus, arutlus; avaldus, elulookirjeldus, referaat, kõne, lühiettekanne, kokkuvõte, uudis. Teksti arvutitöötlus: pealkirjade märkimine, lõikude eraldamine, sõnavahe jätmine pärast kirjavahemärke, kuupäeva õige vormistus, tiitellehe šrifti valik. Mõisted: kõne, ettekanne; avaldus, elulookirjeldus; uudis, juhtkiri, intervjuu, reportaaž; kokkuvõte.

2.3. Kirjandus

2.3.1. Kirjandusvoolud ja -žanrid. Romantism ja realism, nende tunnused ja tuntumad esindajad. Ilukirjanduse ja teiste kunstiliikide vahelised seosed. Paikkonna kirjanduse ja kultuuriloo tuntumad esindajad. Kirjandusteose adressaat, teema, idee, süžee, karakter, kompositsioon, kõnekujundid, stiil, illustratsioonid. Rahvaluule. Eepika: müüt, legend, eepos; romaan, novell, miniatuur; reisikiri; memuaar; ulmekirjandus. Lüürika: vabavärss, sonett, ballaad. Dramaatika: tragöödia, komöödia, draama. Filmistsenaarium. Õpilaste omalooming. Mõisted: kirjandusvool, romantism, realism; eepika, lüürika, dramaatika; žanr, eepos, romaan; komöödia, tragöödia, draama, stsenaarium; teema, idee, süžee; karakter; kompositsioon, dialoog, stseen, stiil; algriim, epiteet, isikustamine, metafoor.

2.3.2. Loetavad ja tunnis käsitletavad kirjanduse eri liike ja žanreid esindavad tekstid valitakse eesti ja väliskirjanike loominguist: Lydia Koidula, Friedrich Robert Faehlmann, Friedrich Reinhold Kreutzwald, Eduard Bornhöhe, Eduard Vilde, Anton Hansen Tammsaare, August Kitzberg, August Gailit, Karl Ristikivi, Friedebert Tuglas, Juhan Smuul, Mati Unt, Helga Nõu, Jaan Kross, Raimond Kaugver, Enn Vetemaa, Madis Kõiv või teised. Näiteid eesti kirjanike luulest: Kristjan Jaak Peterson, Lydia Koidula, Ernst Enno, Juhan Liiv, Gustav Suits, Villem Grünthal-Ridala, Marie Under, Hendrik Visnapuu, Juhan Sütiste, Betti Alver, Hando Runnel, Juhan Viiding, Debora Vaarandi, Doris Kareva, Viivi Luik või teised; Aleksandr Puškin, Anton Tšehhov, George Byron, Victor Hugo, Alexandre Dumas, Walter Scott, Charles Dickens, Alan Marshall, Antoine de Saint-Exupéry, Charlotte Brontë, Edgar Allan Poe, Herbert George Wells, Agatha Christie või teised.

2.3.3. Kohustuslik kirjandus

7.klass

R.L.Stevenson "Aarete saar"
E.Bornhöhe "Tasuja"
M.Metsanurk "Ümera jõel"
J.Smuul "Muhu monoloogid"
G.Durell "Minu pere ja loomad"

8.klass

Ch.Bronte "Jane Eyre"
E.Bornhöhe "Vürst Gabriel ehk Pirita kloostri viimased päevad"
A.Christie 1 kriminaalromaan
A.de Saint Exupery "Väike prints"

1 A.Dumas, W.Scotti või Ch.Dickensi teos

9.klass

E.Vilde "Mahtra sõda"

F.Tuglas "Väike Illimar"

A.H.Tammsaare "Kõrboja peremees"

K.Ristikivi "Rohtaed"

"Tuli ja raud"

"Õige mehe koda"

1 uudiskirjanduse romaan

3. Õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

- oskab rakendada häälikuõigekirja reegleid, õigesti kasutada suurt ja väikest algustähte, sõnu kokku ja lahku kirjutada;
- oskab õigesti kasutada käändeid ning pöörsõna käändelisi ja pöördelisi vorme;
- oskab kirjavahemärgistada koondlauset; rind- ja põimlauset (v.a keerulised segaliitlauseid); lihtsamat lauselühendit; otse- ja kaudkõnet;
- oskab levinumaid eestikeelseid lühendeid tekstis lugeda ja kirjas kasutada;
- tunneb üldjoontes eesti keele grammatilist ehitust;
- oskab kõnelemisel ja kirjutamisel valida sobivaid keelevahendeid vastavalt suhtluseesmärkidele;
- oskab leida õigekeelsussõnaraamatust vajalikku teavet sõnade tähenduse, õigekirjutuse, vormimoodustuse, kasutusvaldkonna kohta;
- oskab leida kuuldust ja loetust olulist teavet, tuua välja probleeme, teha kokkuvõtet;
- oskab teksti liigendada;
- teab eri liiki tekstide eripära ja eesmärgi;
- oskab eristada põhilisi ajakirjandusžanreid: uudis, juhtkiri, arvamus, kuulutus, reklaam;
- oskab eristada fakti ja arvamust;
- oskab kirjutada lugu, kirjeldust, lihtsamat arutlust; uudist; avaldust, elulookirjeldust, referaati;
- oskab koostada kõnet või lühiettekannet ning seda esitada;
- oskab suulisel ja kirjalikus suhtlemises arvestada partneri iga, tutvusastet, olukorra ametlikkust;
- teab kirjanduse põhimõisteid: eepika, lüürika, draamatika; eepos, jutustus, romaan, luuletus, näidend; komöödia, tragöödia, draama; teema, karakter, dialoog; kompositsioon, stiil;
- teab rahvaluule liike, oskab eristada rahvaluulet ilukirjandusest;
- teab romantismi ja realismi mõistet, nende tunnuseid ning tuntumaid esindajaid;
- teab tuntumaid eesti ja väliskirjanikke, on lugenud vähemalt 12 ilukirjandusteost;
- oskab lühidalt tutvustada 2–3 pikemat proosa- või draamateost, määratleda teemat, iseloomustada nende tegelasi, teose üle arutleda;
- oskab interpreteerida ja esitada luuletust;
- tunneb tekstist ära olulisemad kujundid: algriimi, võrdluse, isikustamise, metafoori, korduse;
- teab paikkonna kirjanduse ja kultuuriloo tuntumaid esindajaid, oskab nendest rääkida.